

Juridiska avdelningen

23.7.1998

Till arbetspensionsanstalterna

DEN NYA ÖVERENSKOMMELSEN OM SOCIAL TRYGGHET MELLAN FINLAND OCH FÖRBUNDSREPUBLICEN TYSKLAND**Tillämpningsanvisningar**

Finlands anslutning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) 1.1.1994 och Europeiska unionen (EU) 1.1.1995 medförde att överenskommelserna om social trygghet med andra medlemsländer behövde ändras. Därför har också överenskommelsen mellan Finland och Tyskland förhandlats på nytt. Den nya överenskommelsen upphäver fr.o.m. 1.8.1998 det tidigare gällande fördraget från 1.10.1981.

Överenskommelsen inverkar på arbetspensionerna på två sätt. För det första kompletterar den nya överenskommelsen om social trygghet de EU-bestämmelser som tillämpas på arbetspensionerna inom EU- och EES-området (uppkomsten av överlappande återstående tid förhindras genom att den proportioneras, pension betalas till länder utanför EU- och EES-området). För det andra tillämpas bestämmelserna i överenskommelsen också på sådana personer som förvärvsarbetar i de fördragsslutande länderna, men är medborgare i länder utanför EU- och EES-området (s.k. medborgare i tredje land), och på vilka EU-bestämmelserna om social trygghet inte tillämpas. Beträffande dem hänvisas i överenskommelsen företrädesvis bara till EU-bestämmelserna.

I detta cirkulär redogörs för bestämmelserna om arbetspensioner i överenskommelsen och hur de tillämpas. Som bilaga följer en beskrivning av pensionssystemet i Tyskland.

Fördragstexten har tidigare sänts till pensionsanstalterna som bilaga till cirkulär A 47/97 (endast på finska). Ikraftträdelseförordningen gavs 24.7.1998 (544/1998).

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen
Helena Tapio

**DEN NYA ÖVERENSKOMMELSEN OM SOCIAL TRYGGHET MELLAN FINLAND
OCH FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND****INNEHÅLL**

1 Allmänt	3
2 Lagstiftning som omfattas av överenskommelsen	4
3 Personkrets som omfattas av överenskommelsen	4
4 Bestämmelser som gäller tillämplig lagstiftning	5
5 Ansökan om pension	6
6 Fastställandet av arbetspensionerna	6
6.1 Proportioneringen av den återstående tiden för heleffektiv arbetspension	6
Exempel	7
6.2 Familjepension	8
Efterlevandepension	8
Barnpension från Finland	8
7 Utbetalningen av pensioner	8
Finska och tyska medborgare	9
Medborgare i tredje land	9
8 Verkställighetsförfarandet	10
9 Ikraftträdelsebestämmelserna	10
Omräkning	10
Bilagor	
Beskrivning av pensionssystemet i Tyskland	

**DEN NYA ÖVERENSKOMMELSEN OM SOCIAL TRYGGHET MELLAN FINLAND
OCH FÖRBUNDSREPUBLICEN TYSKLAND****1
ALLMÄNT**

Den nya överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Förbundsrepubliken Tyskland (i det följande Tyskland) upphäver fr.o.m. 1.8.1998 den gamla överenskommelsen om social trygghet, som trädde i kraft 1.10.1981 och överenskommelsen om administration av pensionsförsäkring, som ingicks för tillämpningen av överenskommelsen. Samtidigt upphävs överenskommelsen mellan de bägge länderna om förmåner för arbetslösa som undertecknades 23.4.1979.

Den nya överenskommelsen motsvarar principiellt innehållet i EU-förordningen om social trygghet (EEG) 1408/71 och tillämpningsförordningen (EEG) 574/72. I överenskommelsen hänvisas också företrädesvis till EU-bestämmelserna. I tillämpningssituationer som involverar Finland och Tyskland skall man således beakta både bestämmelserna i förordningarna och eventuella kompletterande bestämmelser i överenskommelsen. Pensionsskyddscentralen har i cirkulär A 48/96 gett detaljerade anvisningar om EU-bestämmelserna och hur de tillämpas.

Överenskommelsen tillämpas både på EU- och EES-medborgare och medborgare i tredje land.

EU-bestämmelserna om social trygghet är övernationella och de åsidosätter sådana nationella bestämmelser och socialtrygghetskonventioner mellan medlemsländerna som strider mot dem. Men genom överenskommelserna om social trygghet mellan medlemsländerna kan man avtala om förmåner som är bättre än de som EU-bestämmelserna ger rätt till och förhindra uppkomsten av överlappande återstående tid. Sålunda kan sådana rättigheter som EU- och EES-medborgare är berättigade till enligt EU-bestämmelserna inte heller begränsas genom bestämmelserna i denna överenskommelse, annat än för att hindra uppkomsten av överlappande återstående tid (proportionering av återstående tiden). När det gäller utbetalning av arbetspension till finska och tyska medborgare som är bosatta utanför EU- och EES-området är bestämmelserna i överenskommelsen förmånligare än EU-bestämmelserna.

På medborgare i tredje land tillämpas i fråga om arbetspension övriga EU-bestämmelser på basis av hänvisningsbestämmelserna

i överenskommelsen, utom vad som bestäms i artikel 10 om utbetalning av pension.

Avtalsbestämmelsen för att hindra uppkomsten av överlappande återstående tid (proportionering av återstående tiden) gäller förutom EU- och EES-medborgare också medborgare i tredje land.

I det följande avses med EU-länder och EU-medborgare också EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein och deras medborgare.

2

LAGSTIFTNING SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN

Den nya överenskommelsen omfattar så gott som samma sakområde som EU-förordningen 1408/71 (artikel 2 i överenskommelsen)

- förmåner som betalas ut vid sjukdom och moderskap; i Finland utöver sjukförsäkringen och rehabiliteringen också den offentliga hälso- och sjukvårdens tjänster
- förmåner som betalas ut vid arbetsoförmåga inklusive sådana förmåner som är avsedda att upprätthålla och förbättra arbetsförmågan; i Finland invalidpension från folkpensions- och arbetspensionssystemet samt övriga med dem anknutna förmåner samt rehabilitering enligt olika lagar
- förmåner vid ålderdom; i Finland ålderspension, arbetslöshets- och deltidspension från folkpensions- och arbetspensionssystemet (i praktiken beviljas inte deltidspension som EES-pension, men den betalas till pensionstagare inom EES-området),
- familjepension; i Finland familjepension från folkpensions- och arbetspensionssystemet
- förmåner vid arbetsolycksfall och yrkessjukdom
- understöd vid dödsfall; i Finland till APL, FöPL och LFöPL bunden registrerad begravningshjälp och understöd på basis av lagen om olycksfallsförsäkring.

I överenskommelsen ingår dessutom bestämmelser om arbetslöshets- och familjeförmåner som avviker från EU-bestämmelserna. Dessa bestämmelser gäller enbart medborgare i tredje land.

3

PERSONKRETS SOM OMFATTAS AV ÖVERENSKOMMELSEN

Överenskommelsen tillämpas på både EU- och EES-medborgare samt s.k. medborgare i tredje land.

Den nya överenskommelsen har i första hand betydelse för dem som inte omfattas av EU-bestämmelserna, dvs. s.k. medborgare i tredje land, deras familjemedlemmar och förmånstagare och i fråga om bosättningsbaserade förmåner personer som överhuvudtaget inte har förvärvsarbetat (artikel 3).

Det väsentligaste för arbetspensionssystemet är att EU-bestämmelserna kan tillämpas på personer som har varit försäkrade i Finland eller Tyskland oberoende av medborgarskap.

Exempel En finsk arbetsgivare sänder en av sina anställda, en rysk medborgare, ut för att tillfälligt arbeta i Tyskland. Vid avgörandet om i vilket fördragsslutande land arbetstagarens socialskydd skall ordnas, iakttas bestämmelserna i förordningen 1408/71 om tillämplig lagstiftning (artikel 5 i överenskommelsen; utsändningsintyg eller dispens eller försäkring i arbetslandet enligt huvudregeln).

Exempel Bestämmelserna i överenskommelsen tillämpas på den ryska medborgaren, som har varit anställd både i Finland och Tyskland. Hans pension beräknas och fastställs enligt bestämmelserna i förordningen 1408/71.

I överenskommelsen ingår specialbestämmelser som också tillämpas på personer som omfattas av EU-bestämmelserna (proportionering av återstående tid, utbetalning av pension till personer bosatta utanför EU-området och verkställighetsförfarande vid domstolsbeslut).

4

BESTÄMMELSER SOM GÄLLER TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING

På arbetstagare samt EU-medborgare och medborgare i tredje land tillämpas EU-bestämmelserna direkt på basis av överenskommelsens hänvisningsbestämmelser (artiklarna 13-17 i förordningen 1408/71). Huvudregeln i dem är att socialskyddet ordnas i arbetslandet.

Också specialbestämmelserna i förordningarna, som omfattar t.ex. följande personkrets, tillämpas som sådana också på medborgare i tredje land:

Juridiska avdelningen

23.7.1997

- utsända arbetstagare och egenföretagare
- personalen vid internationella transportbolag
- personer som förvärvsarbetar i mer än ett land
- sjömän.

Intyg som förutsätts i EU-bestämmelserna (E 101 - E 103) utfärdas enligt överenskommelsen också till medborgare i tredje land. Finland och Tyskland har inte kommit överens om förfaranden som avviker från EU-förordningarna. I verkställighetsförordningen till överenskommelsen har man kommit överens om bruket av E-blanketter, men i fråga om andra medborgare än EU- och EES-medborgare används E-blanketter med landskoder, för Finland koden FIN/D (för Tyskland D/FIN).

I Finland utfärdar Pensionsskyddscentralen intyg till personer som omfattas av finsk lagstiftning på samma sätt som i EU-ärenden. Intyg söks hos Pensionsskyddscentralen på blankett ETK 2133. På intyget antecknas personens nationalitet och samtidigt anges att intyget har utfärdats i enlighet med överenskommelsen mellan Finland och Tyskland.

Adress

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Juridiska avdelningen/Tillämpningssektionen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

5

ANSÖKAN OM PENSION

Eftersom överenskommelsen baserar sig på EU-bestämmelserna och verkställigheten av den inte är avtalad separat, handläggs pensionsansökningarna mellan de fördragsslutande länderna i praktiken på samma sätt som EU-ansökningarna.

Också i ärenden som gäller medborgare i tredje land används E-blanketter, men på blanketterna finns dessutom koden FIN/D. Tyskland har på sina blanketter koden D/FIN.

6

FASTSTÄLLANDET AV ARBETSPENSIONERNA

Enligt hänvisningsbestämmelsen i överenskommelsen beräknas och fastställs finsk arbetspension också för medborgare i tredje land enligt EU-bestämmelserna i och bilaga VI till förordningen 1408/71, dvs. på samma sätt som en EU-medborgares pension (om nationell pension enligt förordningen, nationell pension och

pro rata-pension på basis av överenskommelsen, om social trygghet, se cirkulär A 48/96 avsnitt 4).

I överenskommelsen med Österrike har införts specialbestämmelser om beräkning av fribrevspension för medborgare i tredje land. I överenskommelsen med Tyskland ingår inga sådana bestämmelser. På medborgare i tredje land tillämpas således alltid samma bestämmelser som på EU-medborgare.

6.1

Proportioneringen av den återstående tiden för heleffektiv arbetspension

I överenskommelsen har en tilläggsbestämmelse om finsk återstående tid införts i syfte att förhindra uppkomsten av överlappande pensioner som beräknats med återstående tid. Bestämmelsen gäller både EU-medborgare och medborgare i tredje land och motsvarar artikel 15 i den nordiska konventionen.

Tysk nationell invalid- och familjepension innehåller redan alltid återstående tid enligt tysk nationell lagstiftning. Den tyska pensionen innehåller återstående tid enligt tysk nationell lagstiftning endast i proportion till uppfyllda försäkringsperioder i Tyskland. Eftersom arbete i andra länder inte inverkar på tysk pension med återstående tid, är proportionsbestämmelsen i överenskommelsen onödig för Tysklands del.

Återstående tid fogas alltid till tysk invalid- och familjepension, om pensionfallet har inträffat innan pensionstagaren har fyllt 60 år. När en sökande i sådana situationer har rätt till tysk invalid- eller familjepension, proportioneras därför alltid motsvarande finsk pension med återstående tid. Om pensionsfallet har inträffat efter det att pensionstagaren har fyllt 60 år, fogas återstående tid inte till den tyska pensionen och någon proportionering görs följaktligen inte heller. I tyska pensionsärenden är det, i motsats till situationen i Norden, således inte nödvändigt att särskilt utreda, om invalidpensionen har beviljats för återstående tid.

I Tyskland räknas den återstående tiden endast fram till 60 års ålder. I beräkningen av arbetspensionen enligt finsk lagstiftning beaktas den återstående tiden det oaktat alltid fram till 65 års ålder.

Exempel (överenskommelse om social trygghet, invalidpension)

En sökande har förvärvsarbetat i Tyskland och Finland. Under anställningstiden i Finland blir han år 1997 arbetsoförmögen vid 58 års ålder.

Juridiska avdelningen

23.7.1997

APL-anställning: 20 år = 240 mån.
 Pensionslön: 10 000 mk/mån.
 Intjänad pension: 3 100 mk/mån.

Tyskland: 9 år = 108 mån.
 EU-period: 348 mån.
 (Finland + Tyskland)

Tyskland	Finland APL	58 år	Återstående tid
-----	*-----*	*-----*	*-----*
108 mån.	240 mån.	Invalid- Pension	84 mån.

Nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet:

$3\,100 + 240/348 \times [(24 \times 10\,000/1\,000) + (60 \times 10\,000/1\,500)] =$
 $3\,100 + 165,52 + 275,86 = 3\,541,38 \text{ mk/mån. (samordning}$
 inverkar inte)

Pro rata-pension:

Teoretisk pension:

$348/240 \times 3\,100 + [(24 \times 10\,000/1\,000) + (60 \times 10\,000/1\,500)] =$
 $4\,495 + 240 + 400 = 5\,135 \text{ mk/mån. (samordning inverkar inte)}$

Pro rata-pension:

$240/348 \times 5\,135 = 3\,541,38 \text{ mk/mån.}$

Pensionen beviljas som nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet = 3 541,38 mk/mån. (den nationella pensionen är lika stor som pro rata-pension).

6.2

Familjepension

Efterlevandepension Efterlevandepensionen beräknas och fastställs enligt EU-bestämmelserna både för EU-medborgare och medborgare i tredje land. Förmånslåtarens pension på vilken familjepensionen baserar sig beräknas dessutom med beaktande av proportioneringsbestämmelsen.

Juridiska avdelningen

23.7.1997

Barnpension från Finland

Om barnet är bosatt i ett EU-land, fastställs barnpensionen efter medborgare i tredje land också enligt EU-bestämmelserna. I överenskommelsen hänvisas direkt till kapitel 8 i förordningen. Barnets bosättningsland ansvarar primärt för utbetalningen av barnpensionen (teoretisk barnpension) och ett annat EU-land, där förmånslåtare också har förvärvsarbetat, har det sekundära ansvaret (om tilläggsförmån se cirkulär A 20/95 och 29/97).

Om barnet bor utanför EU-området, fastställs den finska barnpensionen enligt enbart finsk nationell lagstiftning:

- 1) om förmånslåtare uppbar pension vid sin död, beräknas barnpensionen på basis av förmånslåtarens pension enligt kvottalet i 7 h § 3 mom. APL. Så här förfar man oavsett vilket slags pension förmånslåtare uppbar (nationell pension eller pro rata-pension enligt överenskommelsen om social trygghet);
- 2) om förmånslåtare ännu inte var pensionerad vid sin död, beräknas förmånslåtarens pension, på vilken familjepensionen baserar sig, dock enligt EU-bestämmelserna med beaktande av proportioneringsbestämmelsen i överenskommelsen, allt enligt 7 h § 3 mom. APL. Den sålunda beräknade förmånslåtarens pension är sedan den grund som den nationella barnpensionens belopp skall räknas ut på enligt kvottalet i 7 h § 3 mom. APL.

Någon teoretisk barnpension räknas således inte ut, om barnet är bosatt utanför EU-området.

7

UTBETALNINGEN AV PENSIONER

Överenskommelsen innehåller olika bestämmelser om utbetalning av arbetspension till medborgare i de fördragsslutande länderna och till medborgare i tredje land. Till medborgare i tredje land utbetalas arbetspensionen till de fördragsslutande länderna. Till finska och tyska medborgare utbetalas arbetspensionen mera vidsträckt enligt en specialbestämmelse i överenskommelsen.

Finska och tyska medborgare

EU-förordningen innehåller ingen bestämmelse om utbetalning av pension till tredje land, utan där ingår endast bestämmelser om utbetalning av pension till länder inom EU-området. Därför har en bestämmelse som gäller medborgare i de fördragsslutande länderna införts i den nya överenskommelsen. Enligt den betalas arbets-

pension också till länder utanför EU-området, om pensionstagaren är medborgare i det land som betalar pensionen.

Bestämmelsen i överenskommelsen gäller endast finska och tyska medborgare, således inte medborgare i de övriga EU-länderna. Till medborgare i de övriga EU-länderna betalas pension endast till länder inom EU-området. Enligt överenskommelsen kan en tysk medborgare, på samma sätt som en finsk medborgare, få finsk arbetspension utbetald till vilket land som helst utan Pensions-skyddscentralens tillstånd. En sådan bestämmelse ingick redan i den tidigare överenskommelsen om social trygghet.

Exempel Till en tysk medborgare som har varit anställd i Tyskland och Finland, utbetalas finsk arbetspension till Brasilien utan Pensionsskyddscentralens tillstånd.

Medborgare i tredje land

Finsk arbetspension betalas till medborgare i tredje land, dvs. till de fördragsslutande länderna Finland och Tyskland.

Överenskommelsen innehåller ingen bestämmelse om utbetalning av arbetspension till medborgare i tredje land till länder utanför EU-området. Utbetalningen verkställs således enligt den egna lagstiftningen i respektive fördragsslutande land. Pensionsskyddscentralens tillstånd behövs således alltid för att finsk arbetspension från den privata sektorn skall kunna betalas till medborgare i tredje land, som är bosatta i länder som inte omfattas av överenskommelsen. I pensionslagarna för den offentliga sektorn finns inga sådana begränsningar för utbetalning av pensioner utomlands.

Exempel Till en rysk medborgare, som har varit anställd i Tyskland och Finland, betalas arbetspensionen till Tyskland utan Pensionsskyddscentralens tillstånd. Finsk arbetspension från den privata sektorn betalas inte till Ryssland utan Pensionsskyddscentralens tillstånd.

8

VERKSTÄLLIGHETSFÖRFARANDET

Överenskommelsen innehåller bestämmelser om verkställande av domstolsavgöranden samt försäkringsinstitutioners och myndigheters handlingar till den del avgörandena gäller socialförsäkringsavgifter och andra fordringar. Verkställbara handlingar erkänns i den andra fördragsslutande staten. Vid verkställandet iakttas dock lagstiftningen i den fördragsslutande stat där verkställigheten äger rum.

På grundval av denna stadga kan t.ex. försäkringspremier enligt finsk arbetspensionslagstiftning indrivas av tyska arbetsgivare i Tyskland, om de försummat sin försäkringsskyldighet.

Eftersom EU-förordningen 1408/71 inte innehåller motsvarande bestämmelser, kan dessa bestämmelser tillämpas också i EU/EES-pensionsärenden.

9

IKRAFTTRÄDELSEBESTÄMMELSERNA

Fr.o.m. ikraftträdandet av överenskommelsen skall bestämmelserna i EU-förordningen och de förfaranden som har överenskommits på motsvarande sätt tillämpas enligt anvisningarna i EU-cirkuläret A 48/96.

Omräkning

En pensionstagare har på samma sätt som i EU-ärenden rätt att få pensionen omräknad på begäran, så att den överensstämmer med bestämmelserna i överenskommelsen. Även om det inte finns någon egentlig skyddsbestämmelse, är det inte meningen att det sammanlagda beloppet av redan löpande arbetspensioner skall kunna minskas. Ansökan kan vara fritt formulerad.

EU- eller EES-medborgares pensionsbelopp kan inte bli större på basis av överenskommelsen, eftersom pensionen redan har blivit beviljad antingen som pro rata-pension enligt EU-förordningen eller med full återstående tid.

I praktiken gäller möjligheten att få pensionen omräknad enligt överenskommelsen således enbart medborgare i tredje land. Om pensionen har varit fribrev enligt tidigare bestämmelser, kan det sammanlagda beloppet av pensionerna ändras, då återstående tid enligt den nya överenskommelsen nu fogas till fribrevet (pro rata-pension för återstående tid). Också i omräkningsärenden förutsätts att medborgare i tredje land har uppfyllt villkoret om minst 12 månaders förvärvsarbete enligt de finska arbetspensionslagarna under pensionsfallsåret och de omedelbart därpå föregående kalenderåren. Villkoret gäller också sådana pensioner, där pensionsfallet har inträffat före 1.1.1996.

Beträffande medborgare i tredje land kan det sammanlagda beloppet också ändras i fråga om pensioner där återstående tid redan har ingått. Enligt den gamla överenskommelsen kunde pension för återstående tid halveras, om rätten till återstående tid uppkom enligt varterdera landets lagstiftning. Enligt den nya överenskommel-

Juridiska avdelningen

23.7.1997

sen proportioneras den återstående tiden enligt anvisningarna i punkt 6.1.

Exempel: Finsk arbetspension för återstående tid, som beviljats en japansk medborgare som varit försäkrad i Finland och Tyskland, har fastställts enligt den gamla överenskommelsen, så att pensionen för återstående tid har halverats enligt överenskommelsen. Enligt den nya överenskommelsen kan pensionen proportioneras i förhållande till uppfyllda försäkringsperioder, varvid den finska arbetspensionen och samtidigt också det sammanlagda pensionsbeloppet kan bli större.

Eftersom bestämmelserna i förordningen beaktas i den nya överenskommelsen, jämförs de finska och tyska pensionernas sammanlagda belopp med både den gamla och nya överenskommelsen. Om pensionernas sammanlagda belopp stiger och pensionstagaren vill ha sina pensioner omräknade enligt överenskommelsen, ger pensionsanstalten ett överklagbart beslut i ärendet och underrättar Pensionsskyddscentralen om beslutet. Pensionskyddscentralen meddelar det tyska förbindelseorganet om det nya beslutet.

Pensionen omräknas i regel från början av den månad som följer efter det att ansökan om omräkning har lämnats in. Om en medborgare från tredje land emellertid lämnar in en ansökan om omräkning av pensionen inom två år från den dag överenskommelsen trädde i kraft, dvs. senast den 31.7.2000, omräknas pensionen i enlighet med överenskommelsen från ikraftträdelsedagen eller från den 1.8.1998.

Om pensionsärendet är under behandling vid ikraftträdelsen och pensionen beviljas också för tiden före ändringen av överenskommelsen, kan sökanden få sin pension beviljad

- a) enligt bestämmelserna i den gamla överenskommelsen eller
- b) enligt de nya bestämmelserna, om det ger ansökanden ett förmånligare resultat.

Om pensionen beviljas för tiden före ikraftträdandet av överenskommelsen, beviljas den alltid enligt den gamla överenskommelsen.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Pensionsskyddet i Tyskland

Innehåll

1. Allmänt
2. Minimipensionsskyddet
3. Arbetspensionsskyddet
 - 3.1 Arbetstagarnas och tjänstemännens pensionsskydd
 - 3.1.1 Administration
 - 3.1.2 Finansiering
 - 3.1.3 Beskattning
 - 3.1.4 Försäkringstid
 - 3.1.5 Ålderspension
 - 3.1.6 Invalidpension
 - 3.1.7 Familjepension
 - 3.1.8 Möjlighet att gå i förtida pension
 - 3.1.9 Deltidspension
 - 3.1.10 Frivillig försäkring
 - 3.2 Företagarnas pensionsskydd
4. Tilläggspensionsskydd
5. Förvärvsarbete eller pensionstagare i ett annat land
6. Adresser
7. Litteratur

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Pensionsskyddet i Tyskland

1. Allmänt

Valutakurs: 1 tysk mark (DEM) = 3,03574 FIM (medelkurs i april 1998)

I Tyskland baserar sig det obligatoriska, lagstadgade pensionsskyddet på förvärvsarbete; något bosättningsbaserat minimipensionsskydd existerar inte. De som inte omfattas av den obligatoriska, lagstadgade pensionsförsäkringen kan frivilligt ansluta sig till den.

Alla som utför lönearbete, de som står i ett läroavtalsförhållande samt vissa grupper av självständiga yrkesutövare omfattas av den obligatoriska försäkringen. Den tyska sociallagen (Sozialgesetzbuch) innehåller bestämmelser om både socialförsäkring och pensionsförsäkring. Vissa grupper av arbetstagare är befriade från lagens tillämpningsområde och deras pensionsskydd är fastställt i speciallagar.

Sociallagen har sedan 1992 tillämpats på både arbetstagare som utför fysiskt arbete samt på tjänstemän. Från att tidigare ha varit separat för arbetstagare och tjänstemän utgör pensionsförsäkringen nu ett enhetligt system. Men fortfarande administreras pensionsförsäkringen för de båda grupperna av separata organisationer. Socialförsäkringslagen tillämpas också på gruvarbetare, dock med stöd av vissa specialbestämmelser. Förmånerna till gruvarbetare avviker därför något från dem som beviljas arbetstagare och tjänstemän. Administrationen av gruvarbetarnas pensionsförsäkring sköts också av en egen organisation.

Av gruppen självständiga yrkesutövare omfattas bl.a. lärare i egenskap av egenföretagare och yrkesutövare inom vårdsektorn, ss. barnmorskor, samt kustskeppare och hantverkare av socialförsäkringslagen. Pensionsskyddet för dessa yrkesutövare är således likadant som för arbetstagare och tjänstemän, så som det beskrivs i punkt 3.1.

De som inte hör till sociallagens tillämpningsområde är bl.a. statstjänstemän, anställda inom armén, domare samt andra arbetstagare inom den offentliga sektorn, vars pensionsskydd är stadgat separat. Också pensionsskyddet för jordbrukare, konstnärer, frilansredaktörer och författare har stadgats separat i särskilda lagar.

Majoriteten av de självständiga yrkesutövarna omfattas inte av den obligatoriska, lagstadgade pensionsförsäkringen. Vissa av de s.k. fria yrkesutövarna, ss. läkare, apotekare, jurister och arkitekter, har emellertid egna yrkesbaserade

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

pensionsförsäkringar. De är obligatoriska för dem som utövar respektive yrke, men de är inte lagstadgade och omfattas därför inte av den lagstadgade socialförsäkringen.

I Tyskland är det vanligt att arbetsgivaren frivilligt ordnar tilläggspensionsskydd för sina anställda. Uppskattningsvis 50 % av arbetstagarna inom den privata sektorn omfattas av sådana tilläggspensionsordningar. Arbetstagarna inom den offentliga sektorn har dessutom egna tilläggspensionssystem.

1. Minimipensionsskyddet

I Tyskland existerar varken något minimipensionssystem eller betalas några särskilda förmåner till pensionärer. Om utkomsten för en pensionär eller person vid pensionsåldern inte är tillräcklig, kan personen få allmänt utkomststöd. Småinkomsttagare som länge omfattats av den lagstadgade försäkringen kan ha nytta av en bestämmelse, enligt vilken ett fastställt minimibelopp används som pensionsgrundande lön vid pensionsberäkningen (se punkt 3.1.5). Bestämmelsen tillämpas endast på förvärvsinkomster före år 1992, så den förlorar så småningom sin betydelse.

3. Arbetspensionsskyddet

3.1 Arbetstagarnas och tjänstemännens pensionsskydd

Arbetstagarnas lagstadgade pensionsskydd härstammar från år 1889, då den första invalid- och ålderspensionsförsäkringslagen gavs. Den första lag som gällde tjänstemän kom till år 1911. Pensionsskyddet för arbetstagare och tjänstemän samordnades år 1957, varvid pensionsskyddet annars också ändrades betydligt. Följande märkbara förändring genomfördes år 1972 varvid bl.a. självständiga företagare och hemmafruar kunde skriva in sig i försäkringen. Den senaste stora reformen påbörjades 1992. Bl.a. samordnades lagstiftningen, ändrades fördelningen av pensionsskyddets finansiering samt pensionsberäkningsformeln, indexjusteringsförfarandet och pensionsåldern. Den senaste stora reformen godkändes i december 1997. De huvudsakliga delarna träder i kraft i början av 1999.

Efter Tysklands återförening (år 1990) har den tidigare lagstiftningen i den tyska Förbundsrepubliken angående pensionsskyddet bringats gradvis i kraft också i de nya delstaterna. Sedan början av 1992 har en enhetlig lagstiftning i huvuddrag tillämpats, varvid alla lagstadgade pensioner i det gamla DDR ändrades i överensstämmelse med Förbundsrepublikens lagstiftning. Många övergångsbestämmelser är emellertid fortfarande i kraft. Med stöd av dem har bl.a. den tidigare pensionsnivån tryggats. Fram till utgången av 1996 kunde pension beviljas enligt lagstiftningen i det gamla DDR, om pensionen på det sättet blev större än

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

pensionen enligt lagstiftningen i det nya Tyskland. Senare i denna redogörelse hänvisas i vissa avseenden till övergångsbestämmelserna.

3.1.1. Administration

Försäkringsinstitutionen för tjänstemän administrerar pensionsförsäkringen för tjänstemän i hela Förbundsrepubliken (Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, BfA). Administrationen av arbetstagarnas pensionsförsäkring är för sin del utspridd på 23 lokala försäkringsinstitutioner (Landesversicherungsanstalten, LVA).

Tre yrkesgrupper har emellertid egna försäkringsinstitutioner. I Förbundsrepubliken sköter Statens järnvägars försäkringsinstitution (Bundesbahn-Versicherungsanstalt) pensionsförsäkringen för arbetstagarna på statens järnvägar, Sjömännens försäkringskassa (Seekasse) pensionsförsäkringen för arbetstagare och tjänstemän som arbetar inom sjöfarten och Förbunds-försäkringskassan för gruvarbetare (Bundesknappschaft) pensionsförsäkringen för dem som arbetar med gruvbrytning.

Försäkringsinstitutionernas gemensamma ärenden sköts av Förenade tyska pensionsförsäkringsinstitutionerna (Der Verband Deutscher Rentenversicherungsträger, VDR).

Arbetstagarna och arbetsgivarna ansvarar med lika stor representation för alla försäkringsinstitutioners och Förenade tyska pensionsförsäkringsinstitutionernas administration. Det är bara i gruvarbetarnas försäkringskassa som arbetstagarna har en större representation (2/3) än arbetsgivarna (1/3).

Försäkringspremierna debiteras av sjukförsäkringskassorna, som överför premierna vidare till pensionsförsäkringsinstitutionerna.

Högsta tillsynsmyndighet för den lagstadgade pensionsförsäkringen är Förbundsrepublikens arbets- och socialministerium (Der Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung, BMA).

3.1.2. Finansiering

Finansieringen av pensionsförsäkringen baserar sig på ett fördelningssystem. Pensionerna finansieras till största delen med hjälp av arbetsgivarpremier och arbetstagaravgifter. Dessutom bidrar staten till finansieringen. År 1995 var statens andel av försäkringsintäkterna ca 21 %.

Både arbetstagarens avgift och arbetsgivarens försäkringspremie är 10,15 % av lönen, sammanlagt således 20,3 %. Fr.o.m. 1.1.1998 är det övre gränsbeloppet

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

för den lön som försäkringspremien baserar sig på 8 400 mark i månaden (ca 25 500 FIM) i de nya delstaterna 7 000 mark i månaden (ca 21 250 FIM).

Om månadsinkomsterna i en fortlöpande anställning underskrider 620 mark (under 520 mark i de nya delstaterna) och arbetstiden är mindre än 15 timmar per vecka, påförs arbetsgivaren inte någon försäkringspremie och då uteblir pensionstillväxten. Någon premie påförs inte heller för en kort, tidsbegränsad anställning, om arbetstiden är överenskommen i förväg eller det på grund av arbetets karaktär är klart vad det är fråga om för anställning. En anställning anses vara kortvarig, om den pågår högst två månader eller 50 dagar under ett år. Då har lönebeloppet ingen betydelse. En arbetstagare försäkras inte på basis av en sådant arbete. De flesta kortvariga anställningar och sådana som pågår under ett och samma år räknas emellertid ihop och då kan arbetsgivaren bli skyldig att försäkra anställningen och betala försäkringspremie.

3.1.3. Beskattning

Arbetsgivaren kan i beskattningen avdra de lagstadgade socialförsäkringspremierna i sin helhet. Arbetstagaren kan i sin beskattning avdra sin andel av premierna som personliga utgifter. Maximibeloppet för avdraget växlar beroende på civilstånd.

Av den löpande pensionen är bara en del beskattningsbar inkomst. Den beskattningsbara delen är beroende av hur gammal pensionstagaren är då pensionen börjar och är större ju lägre ålder det är fråga om. Om pensionstagaren är 65 år då pensionen börjar, är den beskattningsbara delen av pensionsbeloppet per år 27 %. På den beskattningsbara delen kan dessutom göras avdrag, så att den som får enbart lagstadgad pension i praktiken inte behöver betala någon skatt alls.

3.1.4. Försäkringstid

Den obligatoriska försäkringen omfattar avlönad förvärvstid, läroavtalstid, bevärnings- eller civiltjänstgöringstid, s.k. barnuppfostringstid samt sjukdagpenningtid eller tid för utbetalning av arbetslöshetsförmån. Sedan början av april år 1995 har obligatorisk försäkringstid också varit vård i hemmet av en vårdbehövande person, om vårdtiden är minst 14 timmar i veckan. Sociallagen innehåller ingen bestämmelse om nedre åldersgräns, för att man skall kunna omfattas av försäkringen. En arbetstagare försäkras emellertid inte på basis av mycket kortvariga anställningar eller små löneinkomster (se punkt 3.1.2.).

Utöver de obligatoriska premietiderna finns det flera andra s.k. pensionsrätts-giltiga tider som kan inverka på uppkomsten av rätt till pension och fastställandet av pensionen. Senare i samband med redogörelsen för olika pensionsslag beskrivs dessa tider närmare.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Tider som ger rätt till pension kan indelas i *premieperioder*, *premiefria tider* och *s.k. tider som skall beaktas*.

Tider för vilka obligatoriska och frivilliga försäkringspremier har inbetalats kallas *premieperioder* (Beitragszeiten). Av dem är obligatorisk försäkringstid sådan tid för vilken obligatorisk försäkringspremie har inbetalats. Också för sjukdagpenning- och arbetslöshetsdagpenningtid betalas försäkringspremier. Som obligatorisk premietid räknas också s.k. tid för barnuppfostran (Kindererziehungszeiten), trots att någon avgift av den försäkrade själv inte tas ut för sådana tider. Barnuppfostringstiden kan räknas någondera av barnets föräldrar till godo tre år efter barnets födelse. Om båda föräldrarna är barnets vårdnadshavare, är det i princip i moderns pension som barnuppfostringstiderna räknas med. Föräldrarna har emellertid rätt att sinsemellan komma överens om hur de delar på barnuppfostringstiderna. En sådan skriftlig överenskommelse skall sändas till försäkringsinstitutionen i allmänhet innan barnuppfostringstiden tar vid, eftersom ändringar kan göras retroaktivt endast för två månader. För att barnuppfostringstider skall kunna tillgodoräknas, förutsätts att barnet har bott i Tyskland under ifrågavarande tid.

Med tider som är *premiefria* (beitragsfreier Zeiten) gottgörs sådana tider under vilka den försäkrade har varit förhindrad att utföra förvärvsarbete och betala försäkringsavgifter. Det finns tre slag av tider som är försäkringsfria: s.k. tider som skall räknas med (Anrechnungszeiten), återstående tid (Zurechnungszeit) och s.k. ersättande tid (Ersatzzeit).

Tid som skall räknas med är arbetslöshetstid, oavlönad sjuktid, graviditets- och moderskapsledighetstid till den del som tiderna inte är obligatorisk försäkringstid. Tid som skall räknas med är också sådana tider under vilka den försäkrade, efter att ha fyllt 17 år, har gått i skola eller studerat i yrkesskola eller högskola. Sammanlagt kan skol- och studietider för högst tre år betraktas som tider som skall räknas med. För överskridande tid kan man betala frivillig försäkringspremie. Utbetalningstid för invalidpension är också tid som skall räknas med.

Vid beräkningen av invalid- och familjepensioner beaktas den återstående tiden i sin helhet fram till 55 års ålder och efter det till en tredjedel fram till 60 års ålder. Fr.o.m. år 2000 kommer beaktandet av den återstående tiden att förlängas gradvis, så att två tredjedelar av tiden för dem som är mellan 55 och 60 år kommer att beaktas i pensioner som börjar vid ingången av år 2003.

Ersättande tid utgör olika premiefria perioder i anslutning till kriget. Sådana tider beaktas inte mera för tiden efter 1991.

Tider som skall beaktas (Berücksichtigungszeit) är tider för vård av barn från barnets födelse till dess barnet fyller 10 år till den del dessa tider inte har beaktats som tid för barnuppfostran. Tid som skall beaktas är också sådan tid under

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

vilken en försäkrad i sitt hem har vårdat en person som ständigt behöver hjälp. Tid som skall beaktas inverkar på pensionsrätten och fastställandet av pensionen endast i begränsad utsträckning (om Fastställandet av pensionen se punkt 3.1.5.).

3.1.5. Ålderspension

Rätt till pension

För att få rätt till pension förutsätts i regel minst fem års s.k. allmän väntetid (allgemeine Wartezeit). Till denna tid räknas förutom försäkringstid också ersättande tid (se punkt 3.1.4). Den allmänna pensionsåldern för män och kvinnor är 65 år. För att bli beviljad pension vid 65 år behöver man inte sluta förvärvsarbete. I punkt 3.1.8. redogörs för möjligheten att gå i förtida pension före den allmänna pensionsåldern.

Fastställandet av pensionen

Pensionen bestäms på grundval av inkomsterna under hela arbetskarriären och försäkringstidens längd enligt följande formel:

**MÅNADSLÖNEN = INDIVIDUELLA LÖNEPOÄNG X KOEFFICIENTEN ENLIGT
PENSIONSSLAG X IKRAFTVARANDE PENSIONSÄRDE**

* För att kunna räkna ut de individuella lönepoängen fastställs den försäkrades lönepoäng, som han tjänat in för varje försäkringsår, genom att dela den försäkrades försäkringsgrundande löner med medelvärdet för alla de försäkrades försäkringsgrundande löner. Då tjänar den försäkrade in ett lönepoäng, om han under året har haft löner som motsvarar medelvärdet för alla försäkrade personers löner. Individuella lönepoäng fås genom att summan av den försäkrades lönepoäng för hela försäkringsperioden multipliceras med en lönekoeficient (Zugangsfaktor), som fastställer storleken på en eventuell förtidsminskning eller höjning på grund av uppskjutet uttag av pensionen. Om någon förtidsminskning eller höjning inte kommer att göras är koefficienten ett.

* Koefficienten varierar för olika pensionsslag. Koefficienten för ålderspensionen är ett. För t.ex. delinvalidpension är den 0,6667.

* Det ikraftvarande pensionsvärdet är en storhet som justeras årligen. År 1998 är värdet 47,65 mark (1.7.98 - 30.6.99). På basis av ett lönepoäng tjänar den försäkrade in pension per månad som motsvarar pensionsvärdet. Pensionsvärdet är ursprungligen fastställt, så att det har motsvarat en årlig pensions-tillväxt på 1,5 %, beräknat på medelvärdet av alla försäkrade personers löner.

För vissa obligatoriska premietider ges ett visst antal minimilönepoäng, oberoende av de faktiska lönerna eller utöver dem. För s.k. barnuppfostringstider ges

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

0,0708 lönepoäng för varje månad (0,85 om året) utöver lönepoäng för eventuellt förvärvsarbete. Fr.o.m. början av år 1999 tjänar man in 0,90 lönepoäng per år och från början av juli år 2000 ett lönepoäng om året. För barnuppfostringstid tjänar man då in pension också vid sidan av eventuellt samtidigt förvärvsarbete. Pensionspoäng som vuxit på detta sätt kan dock inte överskrida det maximala poängtalet för ifrågavarande år. Också beväringstid ger minst 0,0666 lönepoäng för varje månad (0,80 på ett år).

Pension tjänas också in för tider som är premiefria (se punkt 3.1.4.). Lönepoängen för dessa perioder fastställs enligt hur många poäng som i genomsnitt har tjänats in för den obligatoriska premietiden. När detta medelvärde räknas ut beaktas hela den tid för vilken försäkringspremie i princip hade kunnat betalas (försäkringsbara tiden), dvs. tiden efter det att 16 års åldern är uppnådd fram till pensionsfallet. Från denna tid avdras endast tider som är premiefria. Andra tider för vilka försäkringspremie inte har betalats minskar då medelvärdet samt poängtalet för de premiefria tiderna, som bestäms enligt medelvärdet. Följaktligen minskar det slutliga pensionsbeloppet. Sedan 1997 är sjukdagpenning-, rehabiliterings- och arbetslöshetstider, för vilka premier inte har betalats, inte mera pensionsgrundande, trots att de också är s.k. tider som skall räknas med (se punkt 3.1.4.).

När lönepoängen för de premiefria tiderna fastställs, ger man för s.k. tider som skall beaktas (se punkt 3.1.4.) kalkylerade lönepoäng på 0,0625 för varje månad. På detta sätt höjer den tid som skall beaktas (bl.a. tid för vård av barn) värdet av lönepoängen för de tider som är premiefria. Om några poäng inte skulle fastställas för tider som skall beaktas och dessa tider ändå skulle räknas som tid för vilken försäkringspremie i princip hade kunnat betalas, skulle värdet av lönepoängen för de premiefria tiderna sjunka.

I övrigt bestäms pensionen i de s.k. nya delstaterna på samma sätt som ovan, men det ikraftvarande pensionsvärdet är lägre än i de gamla delstaterna. Värdet är 40,87 mark till utgången av juni månad 1998. I de nya delstaterna beräknas också medelvärdet av alla de försäkrades premiegrundande löner separat.

Pensionen på grundval av minimiinkomsterna

Om de pensionsgrundande förvärvsinkomsterna för en person som varit länge försäkrad underskrider 75 procent av en försäkrad medelinkomsttagares förvärvsinkomster (lönepoängens medelvärde lägre än 0,0625), höjs före 1992 intjänade lönepoäng 1,5 gånger, dock högst till 0,0625. Om den försäkrades pensionsgrundande förvärvsinkomster före år 1992 utgör t.ex. 40 procent av medelinkomsterna för alla som är försäkrade, stiger inkomsterna enligt denna beräkningsregel till 60 procent av alla de försäkrades medelinkomster.

Regeln tillämpas under förutsättning att man varit försäkrad under minst 35 år. Till denna tid räknas också s.k. tider som skall beaktas (se punkt 3.1.4.). Regeln

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

gagnar således kvinnor i synnerhet, som har varit borta från arbetslivet på grund av barnvård och länge varit deltidssarbetande.

Justeringen av pensionen

Pensionerna justeras årligen från början av juli genom att man justerar det ikraftvarande pensionsvärdet. Vid justeringen av pensionsvärdet beaktas brutto- och nettolönernas samt nettopensionernas utveckling i jämförelse med det föregående och det därpå föregående årets löner och pensioner. Avsikten är, att samtidigt som pensionsvärdet uppräknas i enlighet med den allmänna löneutvecklingen, bibehålls det stabila förhållandet mellan nettopensionen och nettolönen. Fr.o.m. 1999 påverkas justeringen av pensionsvärdet också av en koefficient som avspeglar den kalkylerade återstående livstiden för dem som fyllt 65 år. Vid justeringar före 1992 har man följt bruttolönernas utveckling.

Utbetalningen av pensionerna

Pension utbetalas 12 gånger om året. Utbetalningen av pensionen förutsätter inte att förvärvsarbetet måste upphöra, men en person under 65 år kan, samtidigt som han lyfter pension, förtjäna högst 620 mark i månaden (ca 1 900 FIM) och 520 mark (ca 1600 FIM), om pensionstagaren är bosatt i någon av de nya delstaterna. Om dessa gränobelopp överskrids, ändras pensionen till delpension. För olika stora delpensioner har fastställts egna gränobelopp.

Pensionstagare som har fyllt 65 år kan fritt förtjäna extra utan att förlora sin pension. Den som väljer att skjuta upp pensionen och tar ut den efter 65 års åldern, får en förhöjning på 0,5 % för varje månad som pensionen skjuts upp, dock högst fram till 67 års ålder.

Fördelning av pensionsrätten vid skilsmässa

Sedan början av 1977 har gifta par som skiljer sig kunnat dela jämnt på den intjänade pensionsrätten. Delningen genomförs genom ett familjerättsligt beslut både inom de lagstadgade och frivilliga tilläggspensionssystemen. Själva delningen utförs, så att den make som under äktenskapet har tjänat in mera pension överlåter så mycket pensionsrätt till den som har tjänat in mindre pension att bägge makarnas pensionsrätter, som har tjänats in under äktenskapet, blir lika stora. Om makarna kommer överens om ett annat sätt att ersätta värdeskillnaden mellan de intjänade pensionsrätterna, behöver delning av pensionsrätten inte verkställas. Den make/maka som har tjänat in mera pension kan, i stället för att överlåta den delen av sin pensionsrätt som han/hon annars skulle vara skyldig att överlåta, också 'köpa' motsvarande pensionsrätt av pensionssystemet åt sin förra make/maka. Pensionsrätt som har gått förlorad vid delning kan ersättas med tilläggsförsäkring.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Pensionsrätt som har överlåtit i samband med skilsmässa motsvarar obligatorisk premietid både när det gäller uppkomsten av pensionsrätt och fastställandet av pensionen. Försäkringstid som har uppkommit på detta sätt räknas med i den allmänna väntetiden och kan på det sättet ensamt ge upphov till pensionsrätt för den som inte har förvärvsarbetat.

3.1.6 Invalidpension

I de tyska pensionssystemen finns två slag av invalidpensioner: förvärvsinvalidpension (Rente wegen Erwerbsunfähigkeit, EU) och yrkesrelaterad invalidpension (Rente wegen Berufsunfähigkeit, BU). Den senare är delinvalidpension. Den nya reformerade lagen om invalidpensioner träder i kraft i början av år 2000. Efter det finns det bara en form av invalidpension, som kan beviljas antingen som full eller delpension, beroende på invaliditetsgraden. Reformen gäller inte löpande pensioner.

Rätten till pensionen

Villkoret för bägge pensionsslagen är att man skall ha varit försäkrad i minst fem år (allmän väntetid). Dessutom förutsätts att man har omfattats av den obligatoriska försäkringen i minst tre år under de senaste fem åren omedelbart före pensionsfallet. Till denna tid räknas också utbetalningstider för sjuk- och arbetslöshetsdagpenning samt barnuppfostringstid, som betraktas som obligatorisk försäkringspremietid (se punkt 3.1.4). Denna fem års granskningsperiod förlängs av tider som skall räknas med, av ersättande tider och tider som skall beaktas.

Försäkringstidsvillkoren anses på förhand uppfyllda, om den försäkrade blir arbetsoförmögen inom sex år från avslutad utbildning och den försäkrade har betalat obligatoriska försäkringsavgifter för minst ett år under de senaste två åren före pensionsfallet.

För att bli beviljad förvärvsinvalidpension förutsätts att den försäkrade inte mera kan arbeta i något yrke överhuvudtaget på grund av sitt hälsotillstånd. Man kan få yrkesrelaterad invalidpension, om arbetsförmågan är så nedsatt att den försäkrade i sitt yrke eller därmed jämförbart arbete inte kan förtjäna hälften av det som en frisk arbetstagare förtjänar. Pensionen betalas till fullt belopp, upp till två tredjedelar eller en tredjedel av det fulla beloppet, beroende på pensionstagarens sidoinkomster. Bägge pensionerna kan beviljas för en begränsad tid eller tills vidare.

Efter reformen beviljas invalidpension i regel för en begränsad tid på högst tre år. Efter detta bedöms arbetsförmågan på nytt och vid behov fortsätter utbetalningen av pensionen för en begränsad tid. Arbetsförmågan bedöms på strikt medicinska grunder efter hur många timmar om dagen arbetstagaren orkar

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

arbета. Vid bedömningen beaktas allt slags arbete, oberoende av yrke. Det har heller ingen betydelse om sådant arbete står till buds eller inte.

Fastställandet av pensionen

Vid beräkningen av invalidpensioner används samma beräkningsformel som vid uträkningen av ålderspensioner (se punkt 3.1.5.). När pensionsbeloppet skall fastställas beaktas återstående tid på det sätt som har redogjorts för i punkt 3.1.4. För förvärvsinvalidpension är pensionsslagskoefficienten ett, för yrkesbaserad invalidpension 0,6667.

Vid beräkningen av pensionen utjämnas den inverkan som luckor i försäkringshistorien har på pensionsbeloppet, så att det är förhållandevis lika stort oberoende av försäkringshistoriens längd. Annars skulle t.ex. ett avbrott på ett år i försäkringstiden minska invalidpensionen avsevärt mera för en 30-årig person än för en som får invalidpension vid 45 års ålder.

Eftersom de förtida ålderspensionerna i fortsättningen kommer att beräknas med en förtidsminskning, kommer förtidsminskningen att göras också i den nya invalidpensionen. Avsikten med detta är att invalidpensionen inte skall bli ett attraktivare alternativ för en äldre arbetstagare än den förtida ålderspensionen. Om pensionen tas ut före 63 års ålder görs en förtidsminskning, och den är 0,3 % för varje månad som den tas ut i förtid. Om pensionen tas ut före 60 års ålder, är förtidsminskningen alltid 10,8 %. Förtidsminskningen tas i bruk gradvis, så att full förtidsminskning verkställs först på pensioner som börjar 1.12.2002 och senare.

Justeringen av pensionerna

Invalidpensionerna justeras på samma sätt som ålderspensioner (se punkt 3.1.5.).

Utbetalningen av pensionerna

Invalidpension utbetalas 12 gånger om året. Pensionen ändras till ålderspension när den försäkrade fyller 65 år. För att förvärvsinvalidpension skall betalas till fullt belopp, förutsätts att pensionstagarens sidoinkomster inte överstiger 620 mark i månaden (i de nya delstaterna 520 mark). Om inkomsterna överstiger detta belopp, betalas pensionen till ett belopp som motsvarar yrkesbaserad invalidpension. Gränsbeloppet för yrkesbaserad invalidpension beror i sin tur på om pensionen betalas till fullt belopp eller som delpension.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

3.1.7. Familjepension

Rätten till pensionen

Efterlevandepension kan betalas till en änka eller änklings samt i form av barnpension till förmånsåtagarens barn. Pensionen kan också betalas till en exmake/exmake, om förmånsåtagaren har varit skyldig att betala underhållsbidrag till denne och skilsmässan inträffade före 1.7.1977. Efter detta kan en skild exmake/make få rätt till barnuppföstringspension (se nedan).

Beviljandet av familjepension förutsätter att förmånsåtagaren uppbar pension vid tidpunkten för dödsfallet eller att den försäkrade hade uppfyllt den allmänna väntetiden på fem år. Utöver premieperioder räknas ersättande tider till väntetiden. Väntetiden anses ha blivit uppfylld i förväg på samma villkor som invalidpensionen (se punkt 3.1.6.).

Om förmånstagaren har fyllt 45 år eller är arbetsoförmögen eller har barn under 18 år betalas full efterlevandepension, s.k. stor änkepension (grosse Witwen-/Witwerrente). I annat fall betalas s.k. liten änkepension (kleine Witwen-/Witwerrente). Änkans/änklings egen pension minskar pensionen på det sätt som beskrivs här nedan.

Barnpension betalas till barn under 18 år, om förmånsåtagaren hade uppfyllt den allmänna väntetiden. Om barnet studerar på heltid eller är arbetsoförmögen, kan pensionen betalas tills barnet fyller 27 år. Också de egna förvärvsinkomsterna inverkar på pensionsrätten för den som har fyllt 18 år (se fastställandet av pensionen).

Fastställandet av pensionen

Bägge formerna av familjepension betalas under de tre första månaderna efter förmånsåtagarens död till ett belopp som motsvarar förmånsåtagarens fulla pension eller som motsvarar den förvärvsinvalidpension som förmånsåtagaren skulle ha haft rätt till vid dödsfallet. Efter det är den stora änkepensionen 60 % och den lilla änkepensionen 25 % av förmånsåtagarens pension (eller rätten till förvärvsinvalidpension).

Om änkans/änklings egna nettointkomster överstiger 1 257,96 mark (1.7.1998-) i månaden (ca 3 800 FIM), minskas efterlevandepensionen med 40 % av den del som överstiger gränsbeloppet. Gränsbeloppet höjs med 266,84 mark (ca 800 FIM) för varje barn som har rätt till barnpension och som änkan/änklings vårdar. I de nya delstaterna är markbeloppen i någon mån lägre. Egna förvärvsinkomster och socialförsäkringsförmåner betraktas som inkomster.

Om den ena av barnets föräldrar har avlidit, är barnpensionen 10 % av pensionsgrunden för efterlevandepensionen och 20 % om barnet har mist båda

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

föräldrarna. Till pensionen betalas dessutom ett barntillägg. Om en pensions- tagare, som har fyllt 18 år, har övriga inkomster som överstiger 838,64 mark i månaden (ca 2500 FIM), minskas pensionen på samma sätt som efterlevande- pensionen för en änka/änkling.

Änke-/änklingspensionen och barnpensionen tillsammans får inte överstiga för- månslåtarens pension eller det pensionsrättsliga beloppet.

Justeringen av pensionen

Pensionerna justeras på samma sätt som ålderspensionerna (se punkt 3.1.5).

Utbetalningen av pensionerna

Rätten till efterlevandepension upphör om änkan/änklingen ingår nytt äkten- skap. Då får den efterlevande maken ett engångsbelopp som motsvarar två års pension.

Barnuppfostringspension

En s.k. barnuppfostringspension (Erziehungsrente) kan betalas till en exmaka efter en avliden före detta make, om makarna har skilt sig efter 1.7.1977. Pen- sionen kan betalas, om förmanstagaren vårdar egna eller exmakens minder- åriga barn, förutsatt att förmanstagaren inte har gift om sig. Villkoret är att för- manstagaren vid tidpunkten för exmakens dödsfall har varit försäkrad under den allmänna väntetiden på fem år. Också sådan pensionsrätt som en exmake har överlåtit till sin f.d. maka vid skilsmässa räknas med i väntetiden (se punkt 3.1.5.).

Barnuppfostringspensionen är inte någon egentlig familjepension, eftersom den betalas från förmanstagarens egen försäkring och fastställs på basis av egna premieperioder och den egna intjänade pensionen. Pensionen fastställs på samma sätt som förvärvsinvalidpensionen, dock så att egna inkomster inverkar på det utbetalade beloppet liksom vid fastställandet av efterlevandepensionen (se punkterna 3.1.6. och 3.1.7.). Bestämmelserna har i detta avseende ändrats i samband med pensionsreformen år 1992.

3.1.8. Möjlighet att gå i förtida pension

Arbetstagarnas och tjänstemännens lagstadgade pensionsförsäkring erbjuder flera möjligheter för den som vill ta ut sin pension i förtid. I samband med pen- sionsreformen beslöt man att gradvis slopa dessa möjligheter. Besluten har sedermera resulterat i lagar som trädde i kraft år 1996 och 1997. För kvinnor och arbetslösa har möjligheten att gå i förtida ålderspension slopats helt, så att de som är födda 1.1.1952 eller senare inte mera kan få en sådan pension.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Den som har fyllt 63 år och uppfyllt minst 35 års försäkringstid och inte har förvärvsinkomster över 620 mark i månaden (ca 1 900 FIM) kan på basis av lång försäkringstid få ålderspension (die Altersrente für langjährig Versicherte) utan förtidsminskning. Som försäkringstid beaktas då förutom premietider också premiefria tider och tider som skall beaktas. Denna möjlighet till förtidspension slopas gradvis genom att åldersgränsen under åren 2000 - 2003 höjs. När det inte mera är möjligt att få full pension, finns det i stället en möjlighet att ta ut förtidspension med förtidsminskning först när den försäkrade har fyllt 63 år och från och med 2010 vid 62 års ålder. Förtidsminskningen är 0,3 % för varje månad som pensionen tas ut i förtid.

I dag kan en kvinnlig arbetstagare få pension utan förtidsminskning när hon fyller 60 år, om hon efter det att hon fyllde 40 har uppfyllt obligatorisk premietid för minst 10 år. Sammanlagt skall hon ha varit försäkrad i minst 15 år. Lönegränsen är densamma som ovan för den pension som betalas på grundval av en lång försäkringstid. Möjligheten att ta ut en sådan förtidspension slopas gradvis genom att höja åldersgränsen under åren 2000 - 2004.

En arbetslös kan vid 60 års ålder ha fått ålderspension utan förtidsminskning, om han har varit arbetslös i minst 52 veckor under det senaste ett och ett halvt året. En försäkrad som efter att han fyllt 55 år har haft särskilt deltidsarbete (Altersteilzeitarbeit) i 24 månader, kan också ha fått pension. Då förutsätts att man skall ha varit försäkrad i minst 15 år, dock skall de senaste 10 åren inkludera 8 år obligatorisk försäkringstid. Åldersgränsen för pensionen höjs gradvis per månad från början av 1997, så att den är 63 år i slutet av 1999. Efter det höjs åldersgränsen fortfarande gradvis tills den är 65 år. De som är födda före 1952 kan under övergångsperioden få pensionen med förtidsminskning från 60 års ålder.

En arbetstagare vars arbetsförmåga är nedsatt med minst 50 % och som har uppfyllt minst 35 års försäkringstid kan ta ut förtidspension när han fyller 60 år utan att pensionen minskas på grund av förtidsuttaget. I försäkringstiden på 35 år inräknas alla tider som ger rätt till pension (se punkt 3.1.4.). Också då är lönegränsen 620 mark i månaden. För en sådan pension höjs åldersgränsen också gradvis till 63 år med början från år 2000. Men det är fortfarande möjligt att få pension med förtidsminskning vid 60 års ålder.

3.1.9. Deltidspension

Både allmän ålderspension och de tidigare nämnda förtida ålderspensionerna kan också tas ut i form av deltidspension. Pensionen kan då vara 1/3, 1/2 eller 2/3 av full pension. Ju mindre pensionen är, desto mera kan pensionstagaren förtjäna vid sidan av pensionen. Den som har fyllt 65 år kan också efter det ta ut deltidspension. Tar man ut deltidspension senare betalas en höjning för varje månad som pensionen skjuts upp på samma sätt som vid ålderspension.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

3.1.10 Frivillig försäkring

Alla 16 år fyllda, som är bosatta i Tyskland och som inte omfattas av den obligatoriska försäkringen, kan frivilligt skriva in sig i den lagstadgade försäkringen. Tyska medborgare kan frivilligt omfattas av försäkringen också medan de är bosatta utomlands. Andra länders medborgare kan frivilligt skriva in sig i den tyska försäkringen på grundval av respektive överenskommelser om social trygghet. Om man redan lyfter ålderspension, kan man inte mera omfattas av den tyska försäkringen på frivillig basis. Förmånerna på basis av den frivilliga försäkringen är inte lika täckande som de som betalas från den obligatoriska försäkringen. Den frivilliga premietiden ger t.ex. inte i sig rätt till invalidpension eller till förtida ålderspensioner för kvinnor och arbetslösa (se punkterna 3.1.6 och 3.1.8.). I övrigt är förmånerna desamma.

Försäkringspremien är densamma som för den obligatoriska försäkringen, men den försäkrade betalar själv premien i sin helhet. Den försäkrade kan inom ramen för fastställda inkomstgränser välja den förvärvsinkomstnivå som premien och pensionstillväxten skall basera sig på.

Obetalda premier för den obligatoriska försäkringen kan i vissa fall betalas frivilligt i efterskott och man kan på det sättet fylla luckor i försäkringshistorien. Det är möjligt t.ex. i sådana fall då utbildningstid överskrider maximitiden på tre år för tid som skall räknas in i den obligatoriska försäkringen (se punkt 3.1.4.).

Tidigare har det varit möjligt att utöver de obligatoriska och frivilliga försäkringspremierna betala frivilliga tilläggspremier och på det sättet höja nivån på den framtida pensionen. Den möjligheten begränsades i samband med pensionsreformen 1992, så att de som redan betalade premier då reformen trädde i kraft eller hade fyllt 50 år, kunde fortsätta betala frivillig tilläggsförsäkring. I början av 1998 slopades möjligheten att betala tilläggsförsäkring frivilligt.

3.2. Företagarnas pensionsskydd

Majoriteten av egenföretagarna omfattas inte av den obligatoriska lagstadgade socialförsäkringen. De har i alla fall en möjlighet att frivilligt skriva in sig i försäkringen i likhet med andra som är bosatta i Tyskland (se punkt 3.1.10.).

Den obligatoriska lagstadgade försäkringen omfattar konstnärer, frilansredaktörer och författare vars sjukförsäkring och pensionsskydd har stadgats i en separat lag som trädde i kraft 1983. Några särskilda bestämmelser om pensionsförmåner ingår inte i lagen, utan de som är försäkrade enligt denna lag har rätt till förmåner som beviljas från arbetstagarnas och tjänstemännens pensionssystem. I Förbundsrepubliken betalas förmånerna av Försäkringsinstitutionen för tjänstemän (BfA). Konstnärernas försäkringskassa (Künstlersozialkasse, KSK) i Wilhelmshaven besluter om vem som kan omfattas av försäk-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

ringen och sköter inkasseringen av premierna. Både arbetstagare och tjänstemän har lika stor premie. Arbetsgivarens andel finansieras med hjälp av premier som tas ut av konstnärernas, författarnas och redaktörernas uppdragsgivare. Staten bidrar också till finansieringen.

Många s.k. fria yrkesutövare har egna obligatoriska pensionssystem. De sköts i allmänhet av regionala pensionsinstitutioner som omfattar vissa yrkeskategorier. Egna pensionssystem har bl.a. läkare, tandläkare, veterinärer, apotekare, arkitekter, notarier och jurister.

Till de fria yrkesutövarnas system hör oftast både egenföretagare och sådana som är anställda av andra, om de är befriade från arbetstagarnas och tjänstemännens socialförsäkring. Dessa system betalar ålders-, invalid- och familjepensioner. Förmånernas nivå varierar från ett system till ett annat. Förmånerna finansieras uteslutande med försäkringstagarnas premier och den avkastning som premierna ger. Premienivån ligger nära den som arbetstagarna och tjänstemännen har. De försäkrade kan oftast själva inom vissa ramar bestämma hur stor premien skall vara.

Lantbrukarna har sedan 1957 ett eget pensionssystem (Altershilfe für Landwirte). Försäkringstagare är då lantbruksföretagare och familjemedlemmar som arbetar på gårdsbruksenheten. Systemet beviljar ålderspension, förtida ålderspension samt änke/änklingspension. Pension tjänas in på basis av försäkringsår, så att 15 års försäkringstid ger rätt till pension upp till ett fastställt grundbelopp och pensionen växer för varje försäkringsår med 3 procent av grundbeloppet. Man kan tjäna in pension för högst 33 år. Pensionerna finansieras med jämnstora försäkringspremier samt med bidrag ifrån staten.

4. Tilläggspensionskydd

Allmänt

I Tyskland är det vanligt att arbetsgivaren ordnar tilläggspensionsskydd för sina anställda. Uppskattningsvis hälften av arbetstagarna inom den privata sektorn omfattas av sådana tilläggspensionsarrangemang. Arbetstagarna inom den offentliga sektorn har dessutom egna tilläggspensionssystem, men de kommer inte att beskrivas närmare här. I Tyskland är tilläggspensionsarrangemang typiska för enskilda arbetsgivare. Det finns också system som baserar sig på överenskommelser mellan arbetsmarknadsorganisationerna, men deras betydelse är liten i jämförelse med tilläggspensionsskyddet i sin helhet.

Det tilläggspensionsskydd som arbetsgivaren ordnar är vanligtvis en direkt pensionsutfästelse i enlighet med pensionsstadgan för arbetsgivaren. Fonderingen av denna pensionsutfästelse genomförs med hjälp av bokföringsmässiga reserveringar. Uppskattningsvis 54 procent av arbetstagarna har ett tilläggspensionsskydd som är ordnat på det sättet. Det är också vanligt att pensions-

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

skyddet ordnas i understöds-kassor (Unterstützungskassen) och pensionskassor (Pensionskassen). I synnerhet små och medelstora företag har tidigare ordnat tilläggspensionsskyddet i understöds-kassor, som inte garanterar medlemmarna laglig rätt till pension, och de har därför i princip varit mindre bindande för arbetsgivaren än pensionskassorna. Pensionskassorna är försäkringsbolag som övervakas av försäkringstillsynen och har vanligtvis grundats av stora företag och företagsgrupper. När arbetsgivaren har ordnat pensionsförsäkringen i ett försäkringsbolag har tilläggspensionsskydd ordnats för ca 14 procent av arbetstagarna. Många gånger kombinerar arbetsgivarna också olika system med varandra, så att t.ex. ålderspensionsskyddet är annorlunda ordnat än invalid- och familjepensionsskyddet.

Pensionsansvaret som baserar sig på understöds-kassornas ansvar och bokföringsmässiga reserveringar måste kreditförsäkras i pensionsförsäkringsföreningen (Pensions-Sicherungs-Verein, PSVaG), som grundades år 1974.

Tilläggspensionssystemen är oftast förmånsbestämda. De avgiftsbestämda systemen har under de senaste åren blivit mera populära, men de är fortfarande sällsynta.

Förmåner

För att bli omfattad av ett pensionssystem förutsätts i allmänhet att den försäkrade är 20-30 år och har varit anställd från ett halvt upp till ett år utan avbrott.

Den allmänna pensionsåldern är 65 år. Enligt lagen om tilläggspensioner som gavs år 1974 skall en arbetstagare kunna få arbetsgivarbaserad förtida tilläggspension, om han har rätt till förtida pension enligt det lagstadgade pensions-systemet. Förtida pension kan i alla fall beviljas med förtidsminskning.

Det finns flera olika sätt att beräkna pensionen. I internationella och andra stora företag räknas pensionen vanligtvis, så att för varje arbetsår växer tilläggspensionen med 0,2 - 0,6 % av slutlönen upp till det lagstadgade taket för vad man kan tjäna in i tilläggspension och med 1 - 2 % av den överskjutande delen. Den längsta intjäningstiden är normalt 40 år.

Som invalidpension betalas i regel den ålderspension som arbetstagaren skulle ha haft rätt till antingen vid 55 års ålder, vid 60 år eller normal pensionsålder, om anställningen hade fortgått utan avbrott.

Efterlevandepensionen är normalt 60 % av det omtalade invalidpensionsbeloppet och på motsvarande sätt är barnpensionen 10 % för varje barn (föräldralösa barn får 20 %). Enligt arbetspensionslagstiftningen skall efterlevandepension betalas till änkor och änklingar på samma villkor.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

En arbetstagare skall enligt lagen få rätt till fribrev senast när han/hon har omfattats av systemet i 10 år. I vanliga fall uppstår rätt till fribrev gradvis, så att fribrevet beviljas till fullt belopp efter 10 försäkringsår. Har en arbetstagare varit anställd mindre än fem år brukar han/hon i regel inte få rätt till fribrev. Men i så fall skall arbetsgivaren betala tillbaka allt det som arbetstagaren har betalat i egenavgifter (med eller utan ränta). I fråga om pensionsförsäkring kan pensionsrätten flyttas över till en ny arbetsgivares system.

Pensionerna skall justeras åtminstone vart tredje år. Enligt högsta arbetsdomstolens beslut skall man vid justeringen antingen följa index för prisutvecklingen eller index för de yrkesaktivas inkomstökning, om detta är det lägre av de två. Om ett företags ekonomiska situation är dålig, kan justeringen göras enligt ett lägre index. En sådan nedjustering skall dock gottgöras, när företagets ekonomiska situation har blivit bättre.

I början av 1999 ändras lagen om företagspensioner, så att pensionerna inte mera behöver justeras med tre års mellanrum så som tidigare, om pensionerna justeras med en procent per år. Denna justering måste göras oberoende av företagets ekonomiska situation. I fråga om tilläggspensionsförsäkringar, som tecknats i försäkringsbolag och pensionskassor, räcker det med att löpande pensioner höjs med den avkastning som tilläggsförsäkringen gett.

Försäkringspremier och beskattning

Arbetstagarna deltar i finansieringen av tilläggspensionsskyddet beroende på hur försäkringen är ordnad. En del av kostnaderna för det tilläggspensionsskydd som ordnas hos försäkringsbolag och pensionskassor kan tas ut av arbetstagarna. I understöds-kassor och i fråga om tilläggspensionsskydd som ordnats med bokföringsmässiga reserveringar är arbetstagaravgifter förbjudna i lag. Normalt brukar arbetsgivarna stå för tilläggspensionskostnaderna i sin helhet.

Också beskattningen av premierna beror på hur tilläggspensionsskyddet är ordnat. Vanligtvis kan arbetsgivaren dra av premierna i beskattningen. Vissa begränsningar har dock införts i fråga om pensionsskydd som ordnats i understöds-kassor och sådana som ordnats med bokföringsmässiga reserveringar. De försäkringspremier som arbetsgivaren betalar till försäkringsbolag och pensionskassor betraktas dock som arbetstagarens beskattningsbara inkomst. Arbetstagaren kan inte dra av också egna pensionsavgifter i beskattningen.

Pensioner som betalas ut från pensionsförsäkringen i försäkringsbolag och pensionskassor beskattas på samma sätt som de lagstadgade pensionerna (se punkt 3.1.3). De är sålunda till största delen skattefri inkomst. Pensioner som betalas ut från understöds-kassor och direkt från företagen beskattas på samma sätt som löneinkomster, dock så att särskilda avdrag är tillåtna.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

5. Yrkesaktiv eller pensionstagare i ett annat land

Det lagstadgade pensionsskyddet

De lagstadgade pensionerna betalas enligt den tyska nationella lagstiftningen till utlandet utan begränsningar när vistelsen utomlands är tillfällig. En vistelse utomlands anses i regel vara tillfällig då den varar högst ett år. Om vistelsen varar längre, betalas endast 70 % av pensionen till andra än tyska medborgare eller med dem jämförbara personer. Från pensionen avdras då statens beräknade andel av finansieringen. Till utbetalningen av pensioner som beviljats på grund av nedsatt arbetsförmåga ansluter sig oftast dessutom särskilda begränsningar till följd av beviljningsgrunderna. Ålders- och familjepensioner kan beviljas med förutnämnda begränsningar också till personer utomlands. Däremot är det i praktiken oftast svårt, om dock möjligt i princip, att bevilja invalidpension till personer utomlands.

Överenskommelserna om social trygghet och bestämmelserna i EU-förordningen 1408/71 avviker från de nationella lagbestämmelserna. Mellan Finland och Tyskland gäller bestämmelserna i EU-förordningen 1408/71 och tillämpningsförordningen 574/72 i frågor som gäller huruvida en person omfattas av den lagstadgade försäkringen, tillgodoräknande av försäkringsperioder, fastställande av pensioner och utbetalning av pension utomlands. Finland och Tyskland har också en bilateral överenskommelse om social trygghet.

Tilläggs pensionsskyddet

Den som far utomlands för att arbeta där kan enligt lagen fortfarande omfattas av sin tyska arbetsgivares pensionssystem, om det baserar sig på bokföringsmässiga reserveringar. I praktiken är det dock ytterst sällsynt. En person som flyttar utomlands får också behålla sådan rätt till fribrev som han har tjänat in i en understöds-kassa eller pensionskassa. Däremot är det i allmänhet inte möjligt att flytta över pensionsrätten till ett pensionssystem utomlands.

Försäkringspremier som betalats till ett försäkringsbolag eller en pensionskassa kan avdras i beskattningen, om bolaget eller kassan verkar i Tyskland. Försäkringspremier för privat pensionsförsäkring kan inte avdras i den tyska beskattningen. Den kreditförsäkring som är ansluten till tilläggs pensionsordningar täcker för sin del endast pensionsrätterna för dem som förvärvsarbetar i Tyskland.

Överenskommelserna om social trygghet och EU-förordningen 1408/71 gäller inte det arbetsgivarbaserade tilläggs pensionsskyddet.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Adresser

Arbets- och socialministeriet, Der Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung,
Postfach 500, D-53105 Bonn. Fax: 0180-5151511

Tyska Pensionsförsäkringsinstitutionernas Förbund, Der Verband Deutscher
Rentenversicherungsträger (VDR), Eysseneckstrasse 55, D-60322, Frankfurt
am Main.

Ålderspensionsförsäkringskassornas Förbund för jordbrukare, Gesamtverband
der landwirtschaftlichen Alterskassen, Weissensteinstrasse 72, D-34131
Kassel-Wilhelmshöhe.

6. Litteratur

Benefits Report Europe, USA & Canada 1997. Watson Wyatt Worldwide.
Brussels 1997.

Benefits Report Europe, USA & Canada 1998. Watson Wyatt Worldwide.
Brussels 1998.

Auf einen Blick: Soziale Sicherheit. Bundesministerium für Arbeit und
Sozialordnung. Bonn 1992.

Bauer Uwe et al. Handbuch der betrieblichen Altersversorgung. Band 1.
Grundlagen und Praxis. Wiesbaden 1992.

Bolderson Helen, Gains Francesca. Crossing National Frontiers. Department of
Social Security Research Report No. 23. HMSO. London 1993.

Die gesetzliche Rentenversicherung im Jahre 1992. Verband Deutscher
Rentenversicherungsträger. Frankfurt am Main 1993.

Die Rente: Von Generation zu Generation. Bundesministerium für Arbeit und
Sozialordnung. Januar 1998.

Die Rentenreform 1999. Verband Deutscher Rentenversicherungsträger.
Dezember 1997.

Die Änderungen im Rentenversicherungsrecht durch Rentenreformgesetz 1999.
VDR Info Nr. 4/97.

Ein Kind = 3 Jahre für die Rente. Gesichertes Leben 2/95. Zeitschrift der
Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

IBIS Briefing Service. November 1997. Charles D. Spencer & Associates, inc. Chicago 1997.

IBIS Reference Manual - Germany. November 1994. Charles D. Spencer & Associates, inc. Chicago 1994.

Laitinen-Kuikka Sini. Eläkkeistä ulkomailla. Eläketurvan muutoksista Isossa-Britanniassa, Ranskassa ja Saksassa. Eläketurvakeskus. Katsauksia 6/1998.

MISSOC Community information system on social protection. Social protection in the Member States of the European Union. Situation on 1 July 1996 and evolution. European Communities 1997.

Neue Werte in der gesetzlichen Rentenversicherung. VDR Info Nr. 3/98. Frankfurt am Main 15.7.1998.

Old Age replacement ratios. Volume 1. Eurostat Series 3D. Luxembourg 1993.

Rechengrößen in der gesetzlichen Rentenversicherung. Stand 1.7.1997. Verband Deutscher Rentenversicherungsträger.
Internetadress: www.vdr.de/service/rgr.htm

Rentenreform '92. Die wichtigsten Neuregelungen im Überblick. Bundesversicherungsanstalt für Angestellte. Frankfurt am Main 1991.

Rentenreformgesetz 1992 . Renten-Überleitungsgesetz - Textausgabe. Der Bundesministererium für Arbeit und Sozialordnung. Bonn 1991.

Ruland Franz. Die Reform der Erwerbsminderungsrenten. Verband Deutscher Rentenversicherungsträger.
Internetadress: www.vdr.de/broschue/presse97/ruland.htm

Supplementary pensions in the European Union. Social Europe. Supplement 3/94. Brussels 1994.

Übersicht über die Sozialrecht. Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung. Stand: 1. Januar 1997.

Übersicht über die Soziale Sicherheit. Stand: Januar 1991. Der Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung. Bonn 1991.

Unsere Sozialversicherung. Bundesversicherungsanstalt für Angestellte und Landesversicherungsanstalten. Berlin 1993.

Verband Deutscher Rentenversicherungsträger. VDR Online.

Planerings- och kalkylavdelningen
Sinikka Laitinen-Kuikka

13.7.1998

Internetadress: [www.vdr.de/Zahlen und Zeitreihen. Rechenwerte und Rentenversicherung](http://www.vdr.de/Zahlen_und_Zeitreihen.Rechenwerte_und_Rentenversicherung) 1.7.1998.

Verband Deutscher Rentenversicherungsträger. VDR Online.
Rentenversicherung in Zahlen 1996/1997. Internetadress: www.vdr.de/

Verband Deutscher Rentenversicherungsträger. VDR Online. Verschiebung der Altersgrenzen. Internetadress: www.vdr.de/.

Verband Deutscher Rentenversicherungsträger. Rente und Hinzubverdienst.
Ausgabe 1997/1998.

Werte der Rentenversicherung. Gesichertes Leben 1/97. Zeitschrift der Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein.

Opublicerade källor:

Förbindelseorgansförhandlingar i Helsingfors 1998 i anslutning till socialtrygghetsfördraget mellan Finland och Tyskland. Utdelat material, Anlage 1 och 2.